

SVENSKT NÄRINGSLIV

Utbildningsdepartementet

Vår referens/dnr:

160/2017

103 33 Stockholm

Er referens/dnr:

U2017/03537/GV

2017-12-05

Remissvar

Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram och ett estetiskt ämne i alla nationella program

Inledning och övergripande synpunkter

Att hitta rätt person till rätt plats är en av svenska företags alla största utmaningar. Samtliga branscher arbetar hårt för att kompetensförsörjningen till branschen ska fungera. Gymnasieskolans kvalitet, relevans och effektivitet är avgörande för svenska företags konkurrenskraft och för att bibehålla och öka vårt svenska välbefinnande.

Enligt Konjunkturinstitutet och Arbetsförmedlingen uppger omkring var tredje arbetsgivare i privat sektor att de upplevt svårigheter att rekrytera, vilket är nivåer över de historiska genomsnitten. Och det är nivåer som väntas stiga. Hälften av Svenskt Näringslivs medlemsföretag efterfrågar medarbetare med kompetens motsvarande gymnasieskolans yrkesprogram, men lika många har svårt att rekrytera personer med den kompetensen. Det ställer höga krav på utbildningarna vad gäller kvalitet och relevans, men också att utbildningarnas attraktionskraft är hög. Det är glädjande att i år är första gången på över tio år som andelen elever på yrkesprogrammen ökar. Det är ett steg i rätt riktning, men mer behöver göras och rekryteringsbehoven är stora.

Det är därför positivt att promemorian föreslår att det blir möjligt att läsa in den grundläggande högskolebehörigheten utan att det sker på bekostnad av mängden yrkesämnen samt att högskolebehörigheten ska kunna väljas bort. Det är i sammanhanget viktigt att påpeka att statusen för yrkesprogrammen aldrig ensamt kan ligga i den grundläggande högskolebehörigheten. Men det är självklart en av flera viktiga pusselbitar.

Svenskt Näringsliv avstyrker också förslaget om att minska omfattningen på gymnasiearbetet och att införa ett estetiskt ämne på samtliga nationella program.

Svenskt Näringslivs svar är samordnat med Almega, Grafiska företagen, Innovations- och kemiindustrierna, Industrierbetsgivarna, Installatörsföretagen, IT&Telekomföretagen, Livsmedelsföretagen, Skogs- och lantarbetsgivareförbundet, Svensk Handel, Sveriges Byggindustrier, Teknikföretagen, Transportföretagen, Trä- och möbelföretagen och Visita. För eventuella specifika synpunkter som rör de enskilda programmen hänvisar vi till respektive organisations remissvar.

Svenskt Näringsliv Confederation of Swedish Enterprise

Postadress/Address: SE-114 82 Stockholm Besök/Visitors: Storgatan 19 Telefon/Phone: +46 (0)8 553 430 00
www.svensktnaringsliv.se Org. Nr: 802000-1858

Nedan följer Svenskt Näringslivs synpunkter på de specifika förslagen.

4.1 Alla yrkesprogram ska innehålla de kurser som ger grundläggande behörighet till högskolan

Svenskt Näringsliv tillstyrker förslaget om att alla yrkesprogram ska innehålla de kurser som ger grundläggande behörighet till högskolan. Utbildningarnas kvalitet är givetvis avgörande för att eleverna ska ha goda möjligheter att skaffa sig sitt första jobb eller påbörja vidare studier. Därför att det centralt att yrkesprogrammen även i fortsättningen framför allt ska utgöra en bra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.

Det är angeläget att yrkesprogrammen är attraktiva och upplevs ge många valmöjligheter för framtiden. Både utifrån elever och föräldrars perspektiv. Här kan den grundläggande högskolebehörigheten ha betydelse. Men det är viktigt att komma ihåg att attraktionskraften i ett yrkesprogram framför allt ligger i att det ska leda till jobb, men det är positivt att de elever som så önskar har goda möjligheter att läsa in högskolebehörighet, både grundläggande och särskild.

4.2 Yrkesprogrammets omfattning utökas upp till 2 800 gymnasiepoäng

Svenskt Näringsliv tillstyrker förslaget om att yrkesprogrammets omfattning utökas till 2800 poäng. Vi ser gärna att yrkesprogrammen ger grundläggande högskolebehörighet inom programmen. En förutsättning är dock självklart att det inte sker på bekostnad av yrkeskurserna och då krävs att antalet poäng ökas. Det är glädjande att promemorians förslag går i linje med detta.

4.3 Elever på yrkesprogram ska få välja bort kurser som ger grundläggande behörighet

Svenskt Näringsliv tillstyrker förslaget. Olika elever har olika intressen och syften med sin gymnasieutbildning. Det är därför positivt att eleverna kan, om de så önskar, välja bort kurserna som leder till grundläggande högskolebehörighet. Det är viktigt att detta utgår från individnivå och att elevens val blir praktiskt genomförbart.

Det är i sammanhanget viktigt att påpeka att alla elever ska mötas med höga förväntningar och att de ges stöd och hjälp att genomföra sin gymnasieutbildning på bästa sätt och med goda resultat. Då krävs att huvudmännen planerar upplägget så att eleverna når så långt som möjligt, både vad gäller yrkeskurser och kurser för högskolebehörighet.

4.4 Det ska fortfarande vara möjligt att läsa kurser som ger grundläggande behörighet som individuellt val och programfördjupning

Svenskt Näringsliv avstyrker delvis förslaget. Det bör fortfarande vara möjligt att läsa kurser som ger grundläggande behörighet som individuellt val. Däremot behövs inte längre möjligheten att läsa in de kurserna som programfördjupning. Kurserna som ger grundläggande högskolebehörighet kan läsas genom att antalet poäng utökas, och programfördjupningen kan fokuseras på yrkeskurser.

Det är viktigt att det finns en förståelse för att det kommer att skilja sig både mellan och inom program. Yrkesutgången måste vara styrande för hur mycket yrkeskurser som krävs. För vissa yrkesutgångar tas idag hela programfördjupningen i anspråk för att eleven ska nå kraven för anställningsbarhet. Det är avgörande att respektive nationellt programråd har inflytande hur det ska se ut på respektive program och yrkesutgång. Samtliga nationella

programråd bör få i uppdrag att se över yrkesutgångarna så att det blir tydligt gentemot huvudmän och elever vilka krav som ställs.

Svenskt Näringsliv anser att programfördjupningen är till för att eleven ska kunna ges ett ytterligare djup i sitt framtida yrke. Det är därför av stor betydelse att det går i linje med Skolverkets kommunikation till huvudmännen.

4.5 Elevernas garanterade undervisningstid utökas

Svenskt Näringsliv tillstyrker förslaget. I och med att antalet poäng ökar så är det viktigt att den garanterade undervisningstiden ökar. Det är också viktigt hur tiden används och vi ser positivt på att undervisningen på gymnasieskolan sker med sammanhållna arbetsdagar för eleverna.

Vi anser också att Skolverket ska ges i uppdrag att se över undervisningstiden. Den låga examinationsgraden från gymnasieskolan väcker frågor om eleverna får tillräckligt med undervisningstid, självklart även frågor om hur undervisningstiden används och utbildningarnas kvalitet. Den garanterade undervisningstiden är ett golv och inte en norm, det centrala är att eleverna når examensmålen, oavsett om de kräver fler timmar än den garanterade undervisningstiden eller inte.

4.6 Regleringen av den garanterade undervisningstiden vid arbetsplatsförlagt lärande ska justeras

Svenskt Näringsliv avstyrker förslaget. Som förslaget är skrivet riskerar vi att få en minskning av undervisningstiden i yrkesämnena. Det riskerar också att leda till en onödig ökning av administration i och med att många elevers utbildning kan skilja sig åt i fråga om omfattning.

4.7 Omfattningen av arbetsplatsförlagt lärande i lärlingsutbildningen ska inte ändras

Svenskt Näringsliv tillstyrker förslaget.

4.8 Nationella prov ska genomföras även i inledande kurser på yrkesprogrammen

Svenskt Näringsliv tillstyrker förslaget.

4.9 Kraven för yrkesexamen ska inte ändras

Svenskt Näringsliv tillstyrker förslaget. Det är rimligt att eleven, på de kurser som inte krävs för att nå examen, kan välja att dessa kurser inte ingår i examensbeviset. När det gäller yrkesexamen är det angeläget att Skolverket kontinuerligt, tillsammans med de nationella programråden, säkerställer att examen stämmer överens med examensmålen och kraven på anställningsbarhet.

Det är dock inte osannolikt att yrkesprogramselevernans betyg på de kurser som ger grundläggande högskolebehörighet är lägre än deras betyg på yrkeskurser. Om eleven är medveten om att han eller hon inte kommer nå mer än E på kursen kan det vara så att eleven istället avbryter kursen och får ett F som kan räknas bort.

4.10 Meritvärderingen vid tillträde till högskolan ska inte ändras

Svenskt Näringsliv tillstyrker förslaget. Sen är det viktigt att se vad som blir resultatet av Tillträdesutredningen, och vilka konsekvenser det får. Detsamma gäller för om gymnasieskolan får ett förändrat betygssystem framöver.

4.11 Bidraget till fristående skolor ska i vissa fall kunna minskas

Svenskt Näringsliv tillstyrker förslaget. Det är rimligt att resurstilldelningen mellan kommunala och fristående skolor sker enligt principen kring lika villkor. Om kommunen korrigerar ersättningen till de egna skolorna för hur eleverna väljer är det rimligt att de korrigeras även för fristående skolor. Det är dock viktigt att poängtera att kommunerna ska hantera ersättningsmodellerna på ett transparent och rättssäkert sätt. Och att kommunen ger ersättning till de kurser eleverna läser på fristående skolor även om eleverna inte läser de kurserna på den kommunala skolan.

Det är också uppenbart att detta kan leda till en ökad administration och att kommunerna måste hitta bra sätt för att skapa tydlighet kring regelverket så att både elever och fristående skolor möts av en långsiktig och stabil finansiering.

6 Ett estetiskt ämne ska ingå i alla nationella program i gymnasieskolan

Svenskt Näringsliv avstyrker förslaget. I promemorian beskrivs att skapande och praktisk-estetiska inslag i utbildningen ger eleverna möjlighet att utveckla förmågan att kommunicera med estetiska uttrycksmedel. Vidare skrivs att det estetiska ämnet bör ha praktiska inslag med fokus på kommunikation och uttrycksformer från flera olika estetiska områden. Allt detta är givetvis viktigt och därför bör Skolverket få i uppdrag att se över hur detta kan stärkas i de befintliga ämnena i gymnasieskolan. Egenskaper som initiativkraft, drivkraft och kreativitet är viktiga för samtliga elever i gymnasieskolan och bör självklart utvecklas på samtliga program.

Svenskt Näringsliv avstyrker förslaget om att gymnasiepoängen ska plockas bort från gymnasiearbetet. Gymnasiearbetet är en av få möjligheter för branscherna att kvalitetssäkra gymnasieutbildningarna. Gymnasiearbetet har också potential att utvecklas och få en större betydelse för gymnasieskolan i framtiden. Även eleverna, på både yrkesprogrammen och de högskoleförberedande programmen, har mycket att vinna på att gymnasiearbetet utvecklas och får en större roll. I och med uppdraget om försöksverksamhet med yrkesprov har gymnasiearbetet kapacitet att få en än större betydelse för gymnasieutbildningen. Gymnasiearbetet håller fortfarande på att hitta sin form i gymnasieskolan. Det kommer säkert fungera lite olika beroende på vilket program det handlar om, men gemensamt för samtliga är att det är ett viktigt verktyg för att branscherna att kunna bidra till kvalitetssäkringen av utbildningarna och säkerställa att eleverna har fått tillräckligt med kunskap med sig. Det vore väldigt olyckligt om antalet gymnasiepoäng minskade från gymnasiearbetet. Vi delar inte heller promemorians slutsats att kostnaderna för gymnasiearbetet bör minskas. Vi ser dock positivt på att Skolverket ges i uppdrag att ta fram stöd och kommentarsmaterial när det gäller gymnasiearbetet. Det är viktigt att det arbetet sker i samarbete med de nationella programråden och när det gäller de högskoleförberedande programmen relevanta lärosäten.

FÖRENINGEN SVENSKT NÄRINGS LIV

Johan Olsson, Utbildningspolitisk expert